

**GRØNT
IVÆRKSÆTTERPANEL**

Fjerde anbefalingspakke til regeringen, september 2022

Forord og rammefortælling – offentlige indkøb som driver for grønt iværksætteri

Den offentlige sektor køber hvert år varer og tjenester for godt 380 mia. kr. Det er afgørende, at den volumen i højere grad udnyttes til at drive innovation og grøn omstilling, og at vi tænker de danske iværksættere med i processen.

For iværksættere kan adgang til den offentlige sektors indkøb eller et testsamarbejde med relevante offentlige parter være et afgørende springbræt for videre vækst og udvikling. Det kan validere deres løsninger og gøre dem mere attraktive på både hjemmemarkedet og eksportmarkedet.

Samtidig er det vigtigt, at den offentlige sektor i højere grad opsøger iværksætterne, da de ofte bidrager med de nye idéer og innovative løsninger, der fremadrettet bliver afgørende for at sikre tilstrækkelig innovation og grøn omstilling af samfundet.

Der er taget forskellige skridt for at fremme grønne og innovative offentlige indkøb – fx Strategi for grønne offentlige indkøb, Center for Offentlig-Privat Innovation og revision af udbudsloven. Der er dog fortsat et stort potentiale for en bedre udnyttelse af den offentlige efterspørgsel som en driver for grønt iværksætteri.

GRØNT IVÆRKSÆTTERPANEL mener, at den offentlige efterspørgsel i højere grad skal udnyttes som en driver for grønt iværksætteri mhp. at fremme innovation og grøn omstilling. Derfor er det afgørende, at de centrale barrierer for iværksætteres deltagelse i offentlige indkøb adresseres.

I sin fjerde anbefalingspakke til regeringen, peger Grønt Iværksætterpanel på initiativer målrettet såvel indkøbersiden, virksomhedssiden og generelle rammevilkår.

Bla. anbefaler panelet, at der skabes klare målsætninger for grønne innovative indkøb og iværksætteres deltagelse heri. Iværksætterne skal have bedre betingelser for at deltage i offentlige udbud herunder bedre information og tilskudsmulighed. Endelig skal der skabes mere klarhed om iværksætternes muligheder inden for de juridiske rammer.

Fjerde pakke anbefalinger til regeringen – og hvordan de indgår i panelets arbejde

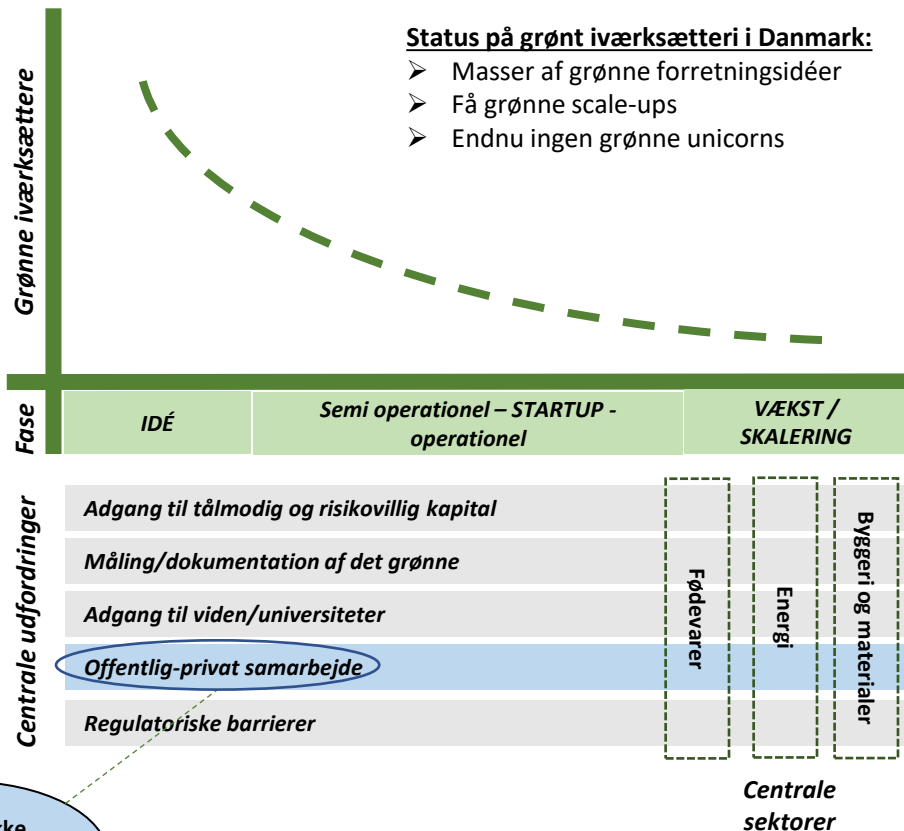
Panelets vision med afsæt i kommissoriet for arbejdet:

Danmark skal være verdens førende grønne iværksættation, der viser vejen til klimaneutralitet i 2050.

Panelet kigger på gennemgående udfordringer for grønne iværksættere – med afsæt i specifikke udfordringer for iværksættere i tre sektorer, der er centrale i den grønne omstilling; energi, fødevarer/landbrug og byggeri/materialer.

Anbefalinger målrettet udfordringer for grønne iværksættere lanceres løbende henover 2022.

Fjerde pakke anbefalinger til regeringen

Fjerde pakke anbefalinger til regeringen – udfordringer, potentiale og mål

I dag er der en lang række barrierer som står i vejen for, at iværksættere inviteres med, når det offentlige køber ind. Denne anbefalingspakke til regeringen peger på initiativer på tre områder, hvor der skal sættes ind, for at indfri panelets målsætning om at offentlige indkøb skal være en driver for grønt iværksætteri.

Eksempler på barrierer for iværksætteres deltagelse i offentlige indkøb

1. Indkøbersiden:

- Det kan være mere ressourcekrævende at målrette offentlige indkøb mod grøn innovation og flere iværksættere
- Offentlige institutioner kan mangle risikovillighed og ledelsesmæssigt mandat til at prioritere andre hensyn i indkøbet end pris og sikkerhed
- Behov for styrkede kompetencer hos ordregiverne og bedre overblik over relevante grønne iværksættere

2. Leverandørsiden:

- Formelle rammer og kravspecifikationer i offentlige udbud hæmmer innovationsmuligheder
- Iværksættere mangler ressourcer, viden og erfaring for at deltage i offentlige indkøb
- Iværksættere kan have svært ved at opfylde dokumentationskrav i offentlige indkøb

3. Rammevilkår:

- Mulighederne i udbudsloven for inddragelse af iværksættere skal afklares.

Anbefalinger rettet mod indkøbersiden, leverandørsiden og rammevilkårene for at indfri målsætning

Potentialet:

Årlige offentlige indkøb for 380 mia. kr.

Mål:

Det offentlige indkøb skal være en driver for grønt iværksætteri

Fjerde pakke anbefalinger til regeringen – indkøbersiden

	Udfordringer	Anbefalinger
1. Indkøbersiden: Forpligtigende målsætninger og kompetenceudvikling	<p>En vigtig forudsætning for at fremme innovative og grønne offentlige indkøb er en mere tydelig prioritering på politisk og ledelsesmæssigt niveau gennem klare målsætninger, der vil styrke risikovillighed og incitament til at gå nye veje, og sikre tilstrækkelige ressourcer til kompetenceudvikling og implementering af nye typer af indkøb.</p> <p>OECD (2022) peger på, at Danmark mhp. at fremme iværksætteri gennem innovative offentlige indkøb udvikler en vision og strategi for innovative offentlige indkøb, understøtter kompetenceudvikling hos de offentlige indkøbere og introducerer måltal (targets) for iværksætteres deltagelse i innovative offentlige indkøb.</p> <p>Dansk Erhverv har afdækket (2022), at 81 ud af de 93 danske kommuner, som har en indkøbsstrategi, også har ambitioner om grønne indkøb som del af strategien, men kun 12 af de 81 kommuner har opstillet konkrete reduktionsmål.</p>	<p>Grønt Iværksætterpanel anbefaler, at:</p> <ol style="list-style-type: none">1.1. Én pct. af de offentlige indkøb reserveres til innovative grønne indkøb - herunder også til iværksættere.1.2. Iværksætteres deltagelse i offentlige udbud skal synliggøres gennem benchmarking mellem offentlige indkøbsenheder.1.3. Erhvervsministeren skal snarest udnytte hjemlen til at fastsætte et "Køb-grønt-eller-forklar-princip".1.4. Offentlige indkøbere skal have et kompetenceløft til at foretage grønne indkøb, herunder hvordan iværksættere kan inddrages i indkøbene.

Fjerde pakke anbefalinger til regeringen – leverandørsiden

	Udfordringer	Anbefalinger
2. Leverandørsiden: <i>Virksomhedsrettet indsats, bedre information og tilskudsmulighed</i>	<p>En analyse fra Dansk Erhverv (2021) peger på, at én af de primære grunde til, at iværksættere ikke byder på offentlige udbud er, at det kræver for mange ressourcer, og at offentlige udbud ofte specificeres i præcise løsninger og detaljer. Det kan være vanskeligt for iværksætterne at opfylde kravene til forsyningssikkerhed og omsætning. Mange iværksættere har desuden ikke erfaring med salg til det offentlige og har derfor svært ved at skabe den indledende kontakt mhp. salg eller testsamarbejde.</p> <p>Evalueringen af udbudsloven (2021) viste bl.a., at 47 pct. af de små virksomheder med mindre end 50 ansatte, finder det vanskeligt eller meget vanskeligt at byde på offentlige opgaver. 35 pct. af de små virksomheder oplever, at det er svært at blive inviteret til at byde på offentlige opgaver.</p> <p>Evalueringen, og andre analyser, peger ligeledes på, at dokumentationskrav i offentlige indkøb opleves som vanskelige at gennemskue og for omfattende.</p>	<p>Grønt Iværksætterpanel anbefaler, at:</p> <ol style="list-style-type: none">2.1. Iværksættere skal have adgang til en let tilgængelig vejledning om hvordan man kan blive leverandør til det offentlige.2.2 Iværksættere skal kunne ansøge om tilskud til rådgivning ift. offentlige udbudsprocesser og samarbejds-projekter.2.3 Det skal være lettere for iværksættere at blive matchet med relevante indkøbere eller samarbejdspartner/større virksomheder evt. koblet til den nye digitale udbudsløsning.

Fjerde pakke anbefalinger til regeringen – rammebetingelser

	Udfordringer	Anbefalinger
3. Rammebetingelser: <i>Større klarhed om muligheder for at fremme inddragelse af iværksættere</i>	<p>Ifm. evalueringen af udbudsloven og forhandlingerne om lovforslaget er bl.a. erhvervsorganisationerne kommet med forslag til, hvordan de udbudsmæssige rammer kunne forbedres mhp. at fremme de mindre virksomheders muligheder for at deltage i de offentlige udbud og generelle offentlig-private samarbejder.</p> <p>Det har fra flere sider været pointeret, at det langt fra altid er selve lovgivningen og reglerne, der udgør en barriere, men i mange tilfælde fortolkningen af reglerne og indkøbspraksis.</p> <p>Derudover kan det også være vanskeligt for offentlige opgavegivere at få overblik over mulige leverandører på et givent område, ligesom det også kan være ressourcekrævende for særligt de små virksomheder at skulle skrive sig op på leverandørlisten hos flere forskellige kommuner.</p>	<p>Grønt Iværksætterpanel anbefaler, at:</p> <p>3.1. De juridiske rammer for iværksætteres deltagelse i offentlige udbud skal tydeliggøres.</p> <p>3.2. Der skal etableres et landsdækkende overblik over potentielle grønne leverandører til offentlige udbud.</p>

Bilag – uddybning af anbefalinger

Anbefalinger rettet mod indkøbersiden:

1.1. Én pct. af de offentlige indkøb reserveres til innovative grønne indkøb - herunder også til iværksættere.

Én pct. af det årlige offentlige indkøb svarer til ca. 3,8 mia. kr. Klima og miljø bør i højere grad være et konkurrenceparameter, når det offentlige sender opgaver i udbud. Innovative indkøb handler om at udvikle nye, innovative løsninger gennem særskilte udviklingsforløb undervejs i indkøbsprocessen, samt forløb, hvor de innovative elementer har handlet om at gøre tingene på en ny og anderledes måde i forhold til den hidtil traditionelle indkøbspraksis. Innovative indkøb er af sin natur præget af højere risiko, men også af højere muligt afkast, sammenlignet med almindelige indkøb. Samtidig skal der sættes særskilt fokus på bedre inddragelse af iværksætterne i de offentlige indkøb. Det anbefales, at de offentlige parter på tværs af stat, regioner og kommuner forpligter sig på konkrete målsætninger om andelen af innovative grønne indkøb om andelen af indkøb fra iværksættere direkte, som væsentlige *underleverandører*, eller iværksættere i *partnerskab/konsortium* med større virksomheder.

1.2. Iværksætteres deltagelse i offentlige udbud skal synliggøres gennem benchmarking mellem offentlige indkøbsenheder.

Der skal ske en synliggørelse af offentlige myndigheder med en aktiv indsats på området ved at skabe bedre mulighed for benchmarking af iværksætteres deltagelse i offentlige udbud.

1.3. Erhvervsministeren skal snarest udnytte hjemlen til at fastsætte et "Køb-grønt-eller-forklar-princip"

Erhvervsministeren bør udnytte den nye hjemmel i Udbudsloven til at fastsætte et "Køb-grønt-eller-forklar-princip" På udvalgte områder hvor der vurderes at være et særligt stort reduktionspotentiale eller hvor ny teknologi og innovation vurderes afgørende for den grønne omstilling, skal det være obligatorisk at begrunde evt. fravalg af et grønt indkøb. Der kan fx stilles krav fra offentlig side om, at alle modtagne faktura fra private leverandører skal forsynes med oplysninger om klimaaftryk for at bidrage til et tilstrækkeligt datagrundlag, som indkøberne kan træffe afgørelse om øget grønne indkøb på baggrund af.

1.4. Alle offentlige indkøbere skal have et kompetenceløft ift. grønne offentlige indkøb og bedre inddragelse af iværksættere.

Kompetenceløft for offentlige indkøbere igangsat ifm. *Strategi for grønne offentlige indkøb* bør udvides til også at omfatte kompetenceløft ift. innovative offentlige indkøb og bedre inddragelse af iværksættere. Indsatsen bør endvidere omfatte indkøbere i regioner og kommuner.

Bilag – uddybning af anbefalinger

Anbefalinger rettet mod leverandørsiden:

Indsatserne kan fx forankres hos relevante aktører i erhvervsfremmesystemet (klyngerne, erhvervshuse), erhvervsorganisationerne og evt. i samarbejde med det nye Center for Offentlig-Privat Innovation (CO-PI).

2.1 Iværksættere skal have adgang til en let tilgængelig vejledning om hvordan man kan blive leverandør til det offentlige.

Den lette tilgængelige vejledning skal bygge videre på eksisterende vejledninger om, hvordan man kan blive leverandør til det offentlige.

2.2 Iværksættere skal kunne ansøge om tilskud til rådgivning ift. offentlige udbudsprocesser og samarbejdsprojekter.

Offentlig tilskud målrettet iværksættere skal kunne ansøges til:

- i. Ekstern rådgivning om deltagelse i offentlige udbudsprocesser og rollen som leverandør til det offentlige
- ii. Samarbejdsprojekter med offentlige parter inden for udvalgte fokusområder, hvor fremme af innovation og ny teknologi vurderes særligt afgørende.

2.3 Det skal være lettere for iværksættere at blive matchet med relevante indkøbere eller samarbejdsparter/større virksomheder evt. koblet til den nye digitale udbudsløsning

Der skal ske en understøttelse af matchmaking evt. koblet til den nye digitale offentlige udbudsløsning mellem:

- i. Grønne iværksættere og relevante offentlige samarbejdspartnere
- ii. Iværksættere og større virksomheder mhp. konsortiedannelse.

Bilag – uddybning af anbefalinger

Anbefalinger rettet mod ændring af rammevilkår:

3.1 De juridiske rammer for iværksætters deltagelse i offentlige udbud skal tydeliggøres.

Der skabes klarhed om udbudslovens muligheder (§145) for at prækvalificere et antal af tilbudsgivere til at deltage i udbud ved at skabe et varieret konkurrencefelt, som fx kan omfatte iværksættere.

Med udgangspunkt i eksisterende vejledning (Konkurrence og Forbrugerstyrelsen) skabes mere klarhed om mulighederne for at understøtte offentlige udbud henvendt til konsortier, som også inkluderer iværksættere. Det kan fx ske gennem afdækning af best practice og cases på området.

3.2. Der skal etableres et landsdækkende overblik over potentielle grønne leverandører til offentlige udbud.

Overblikket kan evt. forankres i erhvervsfremmesystemet og opdeles på sektorer. Et samlet overblik vil give ordregiverne et bedre overblik for ordregiverne og bedre mulighed for opdatering for leverandørerne.